

Pogány ünnep-e karácsony?

Lukács írja le az Apostolok Cselekedeteiben, hogy az "athénébeliak mindnyájan és az ott lakó jövevények semmi másban nem valának foglaltosak, mint valami ujságnak beszélésében és hallgatásában"/17,21/.

Az ilyen ujságnak a kevésbé finom neve: pletyka. Az ujságvágy igen elterjedt betegsége a tartalmatlan embereknek, kik semmit meg nem tanulnak, meg nem emésztnek, hanem, hogy lelküket foglalkoztassák, mindig valami újat akarnak hallani s pillanatra a természetes tudásvágyat így elnémítják magukban. Ami ujságot hallanak, azt sem megérteni, sem megítélni nem tudják s a dolgokat feltűnőségük és felületes érdekességük szerint értékelik. A már unalmassá váló ébresztő szónokok mellett, kik ijesztgetéssel és szuggesztíóval rövid időig tartó hatásokat érnek el; az egészségesre imádkozók hipnotizáló szektája mellett olyan külföldi forrásokból élő igehirdetők is divatba jöttek, akik mindig valami újjal igyekeznek a lelket megtartani a "hivőkben", akik évtizedek óta a keresztyén életben és megszentelődésben egy lépést sem tesznek előre s az ilyen pletyka-szónok nélkül már ott is hagynák a "közösséget", mely számukra nem sokat jelent a megszokottság unalma miatt. Ezek az ujság-hirdetők állanak elő az újabb időben azzal, hogy a karácsony pogány ünnep és "hivő ember" nem ünnepli meg. Most az inger abban jelentkezik, hogy nem ünnepelünk, mert a hívőség szörnyű unalmában mindig szükséges valami izgató, ingerlő.

Magam sem vagyok a barátja az ünneplésnek akkor, ha ünneplés alatt valami varázsszertartást kell értenünk, amellyel Istent kielégítjük; amelynek gépies gyakorlásával szellemi hatást remélünk elérni. De ha ünneplés alatt egyszerűen megemlékezést értünk s a megemlékezéssel, a múltból felhangzó igével valami régi s mindig új igazságot állítunk magunk elé, akkor az ünneplés nagyon kedves dolog nekem! Karácsony vajon pogány, vagy keresztyén gondolatot elevenít-e meg lelkünkben? Miért tartják a karácsonyt pogány ünnepnek? A tudósabbak azért, mert a Bibliában nincs szó róla, s mert aránylag későn jött divatba, olyan időben, amikor már nem tudták megállapítani, hogy Jézus az évek melyik részében született és azért a téli napfordulat időpontját vették irányadónak, amikor a pogányok a nap ujjonnan-születését ünnepele; ezzel egy pogány ünnepnek keresztyén jelleget adtak. A kevésbé tudósok sok régi germán-pogány szokásra hivatkoznak; ezek közül egyet emelek ki: a karácsonyfa feldiszítését és kivilágítását. Puritán kálvinista körök már akkor élénken tiltakoztak a karácsonyfa-gyújtás szokása ellen, amikor ezt Magyarországon elkezdték.

Ha azonban közelebbről megvizsgáljuk az érveket, nem lesz nehéz ürességük kimutatni. Pál apostol éppen az előbb említett athénébeliaknak tartott beszédében mondanivalóját egy pogány oltárhoz fűzte, amelyet az athéniek egyik utcájában látott s amely "az ismeretlen istennek" volt szentelve /Csel.17,23/. Azt mondotta erről az ismeretlen istenről: Éppen ezt hirdetem én nektek! Pál észrevette, hogy a pogány vallásban vagy egy igaz sajtás: ahhoz a pogányságban rejlő igaz elemhez fűzte a keresztyén igazságokat. Miért nem tehetjük meg mi is azt, amit az Apostol tett? Ahelyett, hogy a pogányságban levő igaz elemeket kikeresnők és azokon, mint ábécé-n át vezetnők a lelkeket az igazsághoz, a keresztyénségben levő igazságokat pogányosítjuk el, amikor például az urvacsorát varázsszertartásnak fogjuk fel s pusztán az evés és ivás tényét szellemi gyümölcsöket termő, dicsérendő szokásnak hirdetjük s ahelyett, hogy a méltatlanokat távol tartanánk az urvacsorától, részvételre sürgetjük őket, hogy az urvacsorázók száma növekedjék s ezzel hiúságunk kielégüljön. Vannak "hivő keresztyének", akik

elhiszik, hogy a csecsemő a keresztvízben ujonnan születik, vagy felnőtt-keresztység vallók, akik ugyanezt a felnőttekről hiszik el. A keresztvétségben eltűrjük a pogányságot s a pogányságból ki akarjuk irtani a kereszttyén elemet. Mert kereszttyén elem volt az a pogányságban, hogy elismerték, hogy azok az istenek, amelyeket ők a természeti elemekből vagy képzeletükből alkottak meg, tökéletlenek és halandók; kereszttyén elem az, hogy beszéltek valami magosabbról, nemesebbről, ami a világon volt, de amit az emberiség elveszített és kereszttyén elem az a várakozás hogy valami új születik a régi elmuló helyén s az a születendő talán job és több lesz a mostaninál. Miért nem lehet Pállal együtt ezeket az igaz elemeket kiemelni a pogányságból s a kereszttyén igazságokat úgy jelentet ni meg, mint a pogányoktól várt, óhajtott, de nem ösmert beteljesülést?! Miért nem ünnepelhetünk a pogánysággal együtt azzal a tudattal s vallás-tétellel, hogy "amit ti vártok és sejtetek, az nálunk beteljesült valóság Vajon nem önelégültség-e ez az elzárkózás és nem a nélkülözők, szellemi nincstelenség iránt érzett hideg közöny? Az elzárkózó s magának élő közönynek igazán semmi rokonsága nincs a kereszttyénséggel.

Ugyanigy igaz elemnek kell elfogadnunk a karácsonyfa alapgondolatát. Aki a vallások történetét csak felülettesen is ösméri, tudja, hogy milyen általános, régi és szünetlen elem, tehát nemcsak germán gondolat volt a csodálatos fa, melyet már a babiloni cseréptáblákon megtalálunk. Az élet fája, a paradicsom, a paradicsomból kiüző s annak ajtaját őrző kerub különböző változatokban s eltorzulásokban sűrűn tűnik fel a pogány vallásokban. Ezek alapgondolatai igaz elemek a pogány vallásokban! Ide tartozik a karácsonyfa is mesés díszével és ragyogásával. Vajon olyan nehéz ebben felösmerni az elveszített fát, az élet fáját, melynek visszatértét a Jel könyve is hirdeti?/22,2/. Álom, igaz a karácsonyfa, de igazi álom, mert egyszer valósággá válik a mese s valami szem nem látta, fül nem hallotta emberi elmétől ki nem gondolt dicsőség száll a korom és vér mai szörnyű szennyétől borított világra. Mint ahogy az uracsorával visszatekintünk a Golgotára, miért nem tekinthetnánk előre a karácsonyfaival az eljövendő csodás díszségekre?! A karácsonyfa kereszttyén jelvény, mely tudatosan hirdeti, az isteni ígért teljes bizonyosságával vallja a Szentírásnak egy olyan gondolatát, amely régi hagyományként és elhalványult sejtelenként a pogányságban megmaradt abból a régi időből, amikor még az ősvilágosság fénylett, amelyből az emberigég elindult, hogy a pogány sötétségbe elérkezék. Miért bűn ennek a kezdeti világosságnak élesztgetése? Miért bűn azt mondani: azt az ösmertlent, amit tú tudatlanul őrizgettek, hirdetjük mi néktek?!

Igaz, nem tudjuk pontosan, hogy Jézus az év melyik részében született. Igaz, hogy az őskereszttyének szokásai közt nem leljük ott a karácsony ünnepét. Igaz, hogy a kereszttyén gondolat csúcspontja nem az Isten Fiának földre születése, hanem emberi testben történt halála s az emberi testnek a feltámadása és mennybemenetelen át a mennyekbe való fölemelése. S igaz, hogy karácsonyfát hozó Jézuska és angyalka nem helyes és nem kereszttyén gondolat, tehát mellőzendő. De az is igaz, hogy a mennyből a Golgotára vivő utn amelyen Istennek Fia haladt, egyik fontos állomása volt Bethlehem. Miért ne ünnepelhetnénk a pásztorokkal s napkeleti bölcsekkel együtt a bethlehemi jászol mellett s miért ne gyönyörködhetnénk abban a kis gyermekben ő velük együtt, aki a maga elhagyatottságában, gyöngeségében s tisztaságában a leghivebb kifejezője annak az igazságnak, amely elhagyatott, erőt lennek látszó ma is; ám egyuttal tiszta, üde és szívet éltető: hogy a mustárgyümölcsből nő ki az a fa, amelynek árnyékában egykor az egész világ megtalálja majd az életet és oltalmat /Dán.4, 7-9/!

Álljunk meg hát hálával és örömmel telten a bethlehemi kis gyermek jászol mellett, akár művészi képen, akár gyermekes alkotásban látjuk is meg kedve alakját s gondoljuk meg, hogy micsoda csodálatos gyümölcsök csirája volt abba a kicsiny gyermekbe elhelyezve, ki a mi emberi alakunkat öltötte magra, hogy magáévá tegye a mi életünket, a mi nyomorunkat és azzal egyesülve az égbe felnövő s földi bűnös talajból sarjadó növények millióit nemesít meg a Benne elhelyezett isteni léttel, az Istennek hozzánk való szeretete tével! Minden szabad nekünk, s Rája emlékezni: használ!